

1865-07-22

AFSENDER

J. C. Jacobsen

MODTAGER

Carl Jacobsen

FAKTA

Type:
Letter

Sprog:
Dansk

Afsendersted:
Marseille

Arkivplacering:
Uden FA nummer. Kasse F 3,1

Keywords:
Pont du Gard, Rejsebrev, Velten,
rejsebrev

SUMMARY

J. C. Jacobsen skriver om de romerske monumenter i Provence, Maison Carré og Pont du Gard etc. og om sit besøg på Velten bryggeri.

TRANSSKRIFTION

Marseille d. 22de. Juli 1865.

Kjære Carl!

Hvad jeg denne gang har at fortælle, har ingen almindelig Interesse for mine Venner og jeg vil derfor rette dette Brev til dig, som desuden nogle Gange har været Stedbarn;- Om Reisen hertil er kun lidt at sige. Da jeg forlod Bjergene kom jeg i Viinlandet, som for det meste var meget frugtbart, dog med enkelte sterile Strækninger. Det var en stor Slette med lave Bjerge paa begge Sider, Udløberne fra Pyrenæerne og Cervennerne langt borte, i en ofte albanesisk Duft af rødlig - blaae Tone.- Toulouse er en halv gammel og halv ny By, den sidste med baade Gader, Boulevards, Pladse(r) med Have-anlæg osv. Jeg boede ved et stort Torv, Place de Capitole, hvor der om Morgenen var Torvedag, meget levende. Det eneste architectonisk interessante, var Kirken St. Sernin fra 1090, bygget i Rundbuestil af Muursteen med Forziringer af hugne Steen; smuk, ærværdig og godt restaureret.- Det er formodentlig dens Exempel, der har bevirket (i Forbindelse med locale Forhold) at der i Toulouse og deromkring byg-gedes endeel af Muursteen, røde og gule, hvilket danner en behagelig Afvexling i den evige Pariserstil af Kridtsteens eller kalkpudsede Bygninger.- Fra Toulouse fløi jeg paa Jernbanen næste Dag forbi Carcassonne og Narbonne og Montpellier til Nimes. Her glædedes jeg med at opfriske romerske Minder: det prægtige Amphitheater, hvori der er langt mere ved-ligeholdt af det oprindelige end i Rom og Verona og det ydre staar næsten heelt rundt complet inclusive Gesimsen! dernæst Maison Carré, meget liig Fortuna Virilis i Rom men større og forbausende godt bevaret udvendigt; dernæst Temple de Diana, en lille Deel af et stort Badeanlæg med Tilbehør, hvis Spor kan forfølges i Udgravninger rundt omkring hvor der er fundet Rester af smukke Gesimser med M. Agrippas Navn fuldstændigt. Endelig Tour magne: Rester af et Hadrians Mausolæum i Miniatur, men dog anseeligt, næsten hele Høiden bevaret, s. 2og beliggende paa en Høi Bakke over en Pinielund. Fra Toppen af Taarnet en brilliant Udsigt over Byen og den

omliggende Egn i en viid Udstrækning. Fra Nimes en Excursion til den berømte romerske Vandledning tværs over en Floddal: Pont du Gard, næsten fuldstændig vedligeholdt i 3 Rækker Buer, nederst 6, saa 11 og øverst 35 Buer; hele Høiden 180 Fod og Længden 873 Fod. Jeg besaae den først fra de vilde, øde Kalkklipper (liig Karst ved Triest) paa begge Sider, steeg derpaa op til Toppen og passerede den, deels i Vandledningen, deels ovenpaa denne. Det var stille Veir og jeg er ikke svimmel. Ledningen er indvendig $5\frac{1}{2}$ - 6 Fod høi og har været knap 2 Alen bred, men der har afsat sig Inkrustationer af Kalk m.m. paa Cementpudset paa begge Sider af 9 - 12 Tommers Tykkelse saa at Passagen knap er 1 Alen bred. Nogle Steder er dette løsnet og faldet ned og spærrer Passagen, men saa kryber man op gjennem Huller i Dækstenen og gaer ovenpaa. Paa en Strækning mangler Dækstenene aldeles og der maa man gaee paa een af Sidevæggene, men disse ere $1\frac{1}{4}$ Al tykke og plane oven-paa. Der var ingen Fare.- Ved Enden af Aquaducten kan man følge den romerske Vandledning, som er ført i en mængde Bugter langs Bjergenes Rand.- Man er nu ifærd med at benytte denne Vandledning til at Føre Vand langveisfra til Nimes og man har til den Ende allerede tunnelleret en god Strækning i lige Linie med "Broer" gjennem Kalkklippen, hvorved de snurrige Gange og Huler, som det nedsivende Vand danner i denne Steenart* (*Husker du Loftet i Neptuns Grotten i Tivoli ?) ere blevne synlige. Jeg kunde ikke undlade at undres over, at Romerne, der havde udført et saadant Størværk, som Aquaducten, havde skyet det forholdsviis ringe Arbeide, at drive nogle Tunneler i lige Linie gjennem Klippe-kammene og det var først min Kudsk, som gjorde mig opmærksom paa, at Tunnelering ikke var saa let i Romernes Tid, som nu, fordi de ikke kjendte Krudtet.- Fra Nimes tog jeg lige hertil og lod Arles vente til Tilbageveien til Lyon.- Marseille har overtruffet min Forventning med sin Størrelse, sit levende Røre, sine prægtige Gader og talrige skyggefulde Boulevards og sin smukke Beliggenhed med ets. 3dybt Dalstrøg, med stærkt Fald, midt igjennem Byen, hvorigjennem en Hovedgade fører lige ned til den stolte Havn. Fra dette Dalstrøg stige Gader og Huse i alle Retninger opad mod de Bakker og Bjerge, som paa alle Sider omgive Byen undtagen mod Havets hvorfra den friske Søluft strømmer ind.- Denne var dog selv meget varm den Dag, jeg kom hertil (Torsdag), saa at der i Middagsstunden var 28 R i Skyggen og hen paa Aftenen 22 R .- Det var lidt strængt, men nu er jeg

vant dertil og Fredag Morgen faldt en meget stærk Regn, hvorefter Luften har været mig tilpas.- Uf! hvor jeg vil fryse naar jeg kommer hjem. Her, som overalt, gjennembrydes Quarterer og Klipper for at danne nye, brede Gader og mægtige og prægtige offentlige Bygninger ere under Opførelse. Men det bedste Anlæg ved Marseille er dog en Chemin de Corniche (Gesimsvei) der er ført i 3/4 Miils Længde langs Bredden af Havet og derpaa føres tilbage til Byen gennem en 1/2 Miil lang Prado, en 5 dobbelt Allee af Høie, skyggefulde Plataner. Fra denne Gesimsvei, som deels ligger høit paa Klippernes Rand, deels sænker sig tæt ned til Havfladen, saa al Skummet ved Paalandsvind sprøiter ind paa den, er en deilig Udsigt over hele den saakaldte Golf de Lyon med dens Klippeøer. En glødende Solnedgang, som jeg nød gennem alle dens Stadier, indtil den sidste "gyldne Sky" var blegnet, var et fortryllende Skuespil. Men det allerbedste er dog det omtalte Bryggeri her, dét er hele Reisen gennem Frankrig værd.- Eieren deraf er en meget dygtig og virksom Mand, der selv er paaferde overalt, i Contoiret, saavel som i Fabriken og han er ligesaa forekommende, som han er indsigtfuld. Han var beskjæftiget med Contoirforretninger, da jeg kom, og bad mig undskylde at han ikke strax kunde ledsage mig, men jeg var meget tilfreds med hans Værkfører, en opvakt Fyr. Senere kom Eieren Mr Velten, og afløste ham og viste den største Interesse for at meddele mig enhver Oplysning. Han indbød mig til Slutning til Middag og tilbøds. 4at ville introducere mig hos den danske Consul, Folsch, som var hans Ven, men jeg afslog begge Dele under et opdigtet Paaskud, fordi jeg skammer mig over ikke at kunne tale ordentlig Fransk og vilde gjøre en daarlig Figur i et "Selskab".- Men bi! inden jeg kommer til Frankrig igjen, vil jeg lære Fransk, saa at jeg ikke behøver at skye "Selskabet". Men det var Bryggeriet jeg vilde fortælle lidt om. Jeg har fuldstændige Notitser derom, men dem beholder jeg hos mig, til jeg kommer hjem.- Det er et Dampbryggeri, med directe Anvendelse ved Mæskningen, d.v.s. Dampen ledes ind i Mæskningen. Dette System har han anvendt i 15 Aar (og jeg har ikke turdet prøve det) til fuldkommen Tilfredshed og har nu udvidet det efter samme System. Hans hele Mæsknings-operation er ogsaa original. Om det er den bedste Methode? Det maa prøves. Fra et rationelt Standpunct er lidt eller intet at indvende. Han koger Urten med indirecte Damp, men bruger en Forsyningspumpe til at drive det fortættede Vand tilbage i Dampkedlen, en Idee, som meget har beskjæftiget mig.

Krafttabet siger han er ubetydeligt og Systemet bedre end Boucherots, hvem han personlig kjender. Kogningen af Urten foregaaer netop paa den Maade, jeg har tænkt paa at anvende.- Han anvender comprimeret Luft, til at omtappe Øllet fra et Fad i et andet og til at drive det op af Kjelderne, naar det skal udtappes til Salg; atter en af mine Tanker practisk udført. Hans Gjæringskar ere af Muurværk, beklædte med Glasplader, osv, osv.- Det mærkeligste, men for mig mindst vigtige, er et storartet Ætherapparat, hvori fordampes Æther i lufttomt Rum, hvorved han tilveiebringer koldt Svalevand til at nedsvale Urten og holde Temperaturen i Gjæringskarrene lavt, det er dyrere end dansk Iis, men billigere end norsk. Endelig saa jeg en Methode til at accelerere Klaringen, som jeg vilde ønske jeg havde kjendt for ½ Aar siden, saaledes som jeg nu kjender den. Du seer at her er Noget, der er nyt og interes-sant og Noget at tænke over og prøve. Jeg længes nu ivrigt efter, at komme til de andre Bryggerier, Bourgeois har optegnet for mig og derefter til Paris, at discutere med Bougeois derom, thi om Bryggeri kan jeg godt tale Fransk. Alt andet, der ligger paa min Vei, har nu kun liden Interesse men jeg tager naturligviis det Interessanteste med en passant. Din hengivne père brasseur. Jacobsen

